

„Ukázkové a zneužitelné přerozdělování“. Ekonomové kritizují dotace na drahé energie pro chudé

- CZ24 News | 16. února 2022

ČESKO: Lidé nejvíce postižení často drastickými účty za energie čekají na přímou finanční pomoc od vlády. Čerpat sice mohou zvýšený příspěvek na bydlení, šéf průmyslu a obchodu Josef Síkela (STAN) chce však pro ty nejpotřebnější zavádět ještě další, co nejvíce adresnou pomoc. Stejně tak jsou v plánu kompenzace vysokých nákladů za elektřinu a plyn pro podnikatele. Někteří ekonomové si ale fungování tarifů pro „chudé“ neumějí představit. Především kompenzace drahých energií firmám jsou totiž ukázkou dokonalého přerozdělování, které v praxi nic neřeší.

U domácností chce Síkela posunout limity pro ohrožení energetickou chudobou a jako jednu z cest uvedl speciální tarify. Pomoc má být podle něho co nejvíce adresná a nikoliv plošná, aby ji čerpaly i bohatší příjmové skupiny. Odmítá tak plošný příspěvek 200 až 400 korun na osobu z emisních povolenek, se kterým nedávno přišli Piráti.

Podle některých ekonomů by taková pomoc lidem mohla být řešením. „Rozumím záměru vlády pomoci domácnostem, pro něž náklady na bydlení (včetně energií) překročí určitý podíl celkových příjmů. Taková pomoc má tradici, je adresná a je spravedlivá,“ vyjádřil se pro deník Echo24 hlavní ekonom UniCredit Bank Pavel Sobíšek.

Adresnost pomoci je zcela klíčová, ani zde ale není řešení jednoznačné. „Plošnost, a tedy v mnoha případech nutná zbytečnost, pomoci byla hlavním a velice drahým problémem přístupu k řešení problémů u minulé vlády. Ale adresnost lze dělat lépe a hůře. Buďte můžete adresně dát skutečně potřebným peníze, aby si mohli potřebnou energii dovolit i při vyšších cenách (jak odsouhlasila vláda na přelomu roku), a nebo jim nedáte peníze, ale zlevníte jim energii,“ uvedl pro Echo24 hlavní ekonom společnosti Natland Petr Bartoň.

I nejmenší finanční příspěvek velice pomáhá! Děkujeme!

CHCI PŘISPĚT

„Zdánlivě by to mělo být jedno, ale není. I když pomineme, že dání peněz je mnohem méně paternalistickou pomocí než dáním „poukázek na energii“, větší efektivnost toho prvního řešení lze dokázat i vědecky. Jedním z nejsilnějších výsledků ekonomie je tzv. druhá věta o blahobytu, která dokazuje, že nejefektivnějším řešením problému „X si nemůže dovolit Y“ je vyřešit jeho chudobu způsobenou zdražením penězi, ale nechat na něm, aby platil stejnou cenu jako ostatní. Pak bude nucen skutečně se rozhodovat o mezi další kWh a pastelkami pro děti na základě stejného poměru, jako každý jiný. Jen na tu energii bude mít,“ tvrdí Bartoň.

Stát má podle Bartoně poměrně dobrý přehled o potřebných, na základě ostatních vyplácených dávek. „Plus má bohatý evaluační aparát, který může posoudit případy těch, kteří doposud žádné dávky nebrali a teprve až vyšší ceny energií by je uvrhly mezi potřebné,“ říká.

„Stát by musel lidem kontrolovat daňová přiznání“

Naopak hlavní ekonom instituce Roger Dominik Stroukal si nedovede představit, že by tarify pro chudé mohly projít. „I kdyby prošly, nefungovaly by, a to z mnoha důvodů. Stát by na poskytovatele energií naložil nutnost kontrolovat lidem daňová přiznání a zjišťovat, kdo je, či není chudý. Takové informace navíc lidé ani těmto společnostem dávat nechtějí. Navíc je to systém zneužitelný. Samozřejmě by stát musel energetickým společnostem doplatit rozdíl, ale to je jasné, že takové snahy by něco stály. Je pochopitelné, že stát chce adresnou a nikoliv plošnou pomoc, navíc v době, kdy se snaží významně šetřit. Jenže u adresné pomoci bude muset nějak zjistit, komu peníze dát,“ sdělil deníku Echo24 Stroukal.

Nejrozumnějším kompromisem je podle Stroukala využití příspěvku na bydlení. „Je adresný, lidi rozděljuje a kontroluje stát, který tyto informace má, a není kvůli tomu potřeba vymýšlet nový nástroj, kterého bychom se do budoucna už nikdy nezbavili,“ tvrdí Stroukal.

Co se týče nejpostiženějších firem, Síkela navrhuje kompenzace z plateb za emisní povolenky nebo přeplatků DPH. Ve hře jsou podle něho i půjčky od komerčních bank se státní zárukou.

Ekonomové jsou však skeptičtí. „Kompenzaci vysokých cen energií firmám si moc nedovedu představit. Za prvé, budto má firma obchodní model, který jí umožní přenést zvýšené náklady na své odběratele, nebo nemá na trhu své místo. Za druhé, jednotným trhem je v tomto případě celá EU, takže by speciální systém dotací musel být odsouhlasen na půdě Evropské komise, aby nedošlo ke konkurenčnímu znevýhodnění některých segmentů trhu vůči jiným. A za třetí, dotovat firmy z vybraných daní by znamenalo snižovat prostředky pro transfery státu domácnostem, tedy včetně prostředků na ochranu domácností před vysokými cenami energií,“ domnívá se Sobišek.

„Kompenzace z emisních povolenek je nošení dříví do lesa. Smysl emisních povolenek je zdražit špinavou energii, a výtěžek investovat do čisté. Pokud by se výtěžek měl dávat na spotřebu energie, je to jako kdyby stát od každého vybral sto korun, každému sto korun dal, ale nechal si třicet korun na administraci programu,“ tvrdí Bartoň.

Vyhovující řešení spatřuje spíše v garantovaných půjčkách. „Přímé dotace firmám motivují nekalé čerpání, jako u každé dotace. Stávající program státní garance za půjčky, které si firmy vezmou na obranu proti vyšším cenám energií, je v zásadě dobrý, jen není jasné, proč měl být dle návrhu směřován jen na firmy, které musely změnit dodavatele po jeho odchodu z trhu,“ dodal analytik.

Růst cen energií by měla sněmovna řešit na mimořádné schůzi 17. února. Hnutí ANO Andreje Babiše stále prosazuje plošnou pomoc lidem například v podobě snížení daně z případné hodnoty na jejich dodání.

[ZDROJ](#)